

VAI TRÒ CỦA ĐOÀN THANH NIÊN TRONG “TRẠI GIAM TÙ BINH CỘNG SẢN PHÚ QUỐC” THỜI KỲ KHÁNG CHIẾN CHỐNG MỸ, CỨU NƯỚC

ĐOÀN THỊ HƯƠNG^(*)

Ngày nhận bài: 20/12/2023

Ngày thẩm định: 22/12/2023

Ngày duyệt đăng: 20/02/2024

Tóm tắt: Nhận thức đúng vai trò của thanh niên, coi trọng công tác tập hợp, xây dựng tổ chức Đoàn và trực tiếp lãnh đạo Đoàn Thanh niên đấu tranh; phát huy vai trò, thế mạnh của Đoàn Thanh niên trong cuộc đấu tranh với kẻ thù; bồi dưỡng lý tưởng, phát triển đoàn viên thanh niên cộng sản, tạo nguồn bổ sung cho Đảng là nhiệm vụ đặc biệt quan trọng của các tổ chức đảng trong nhà tù, trại giam của đế quốc ở miền Nam thời kỳ kháng chiến chống Mỹ. Tổ chức và lãnh đạo Đoàn Thanh niên trong Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc là yếu tố quan trọng, giữ vững sự lãnh đạo của Đảng trên trận tuyến đặc biệt, góp phần thắng lợi trong cuộc đấu tranh chống Mỹ, cứu nước.

Từ khóa: Đoàn Thanh niên; trại giam tù binh; Phú Quốc

1. Vai trò của Đoàn Thanh niên trong đấu tranh chống địch, bảo vệ tổ chức Đảng

Trại giam tù binh cộng sản Việt Nam ở Phú Quốc được xây dựng trên cơ sở “Cảng Cây Dừa” của Pháp, được sử dụng để giam giữ tù binh từ ngày 06/7/1967 đến tháng 3/1973. Trại giam Phú Quốc có diện tích 400 ha tại thung lũng An Thới, gồm 12 khu, mỗi khu có 04 phân khu A, B, C, D với tổng số hơn 400 phòng giam. Trại giam tù binh Phú Quốc tồn tại trong 06 năm “là nơi Mỹ - Ngụy đã giam giữ hơn 40.000 chiến sĩ cách mạng, có hơn 4.000 người đã chết vì tra khảo, đánh đập với hơn 45 kiểu tra tấn từ thời trung cổ đến hiện đại, trắng trợn nổ súng với các khu giam hủy diệt người tù”⁽¹⁾, hủy diệt ý chí đấu tranh, lý tưởng của thanh niên cách mạng, những chiến sĩ bị bắt, giam cầm trong nhà tù đế quốc.

Chống lại những âm mưu của Mỹ về triệt hạ ý chí, lý tưởng, tàn phế những người tù binh cộng sản, các tổ chức đảng trong Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc, trước hết là các đảng ủy, chi ủy đều ý thức trách nhiệm cao trong việc tổ chức và lãnh đạo quần chúng đấu tranh, coi đây là nhiệm vụ quan trọng của tổ chức đảng. Hoạt động đầy nhiệt huyết và những đóng góp tích cực của Đoàn Thanh niên trong cuộc đấu tranh bền bỉ, gian khổ, hy sinh do các tổ chức đảng lãnh đạo đã góp phần tạo nên những thắng lợi lớn lao của cán bộ chiến sĩ, đảng viên cộng sản bị bắt tù đày trong trại giam đế quốc.

Sau khi tổ chức đảng được lập ra ở khu và các phân khu, các phòng giam, các đảng bộ, chi bộ rất coi trọng xây dựng tổ chức Đoàn Thanh niên và trực tiếp lãnh đạo sát sao hoạt động của đoàn. Từ các cấp ủy đảng đến các chi bộ, tổ đảng và mỗi đảng viên

^(*) TS, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

đều xác định: Đoàn Thanh niên đóng vai trò tích cực trong đấu tranh với địch cũng như trong công tác bảo vệ tổ chức đảng. Vì vậy, ngay khi tổ chức đảng được thành lập, Đảng ủy phân công các chi bộ lãnh đạo, tập hợp đoàn viên thanh niên dũng cảm trong đấu tranh chống lại bộ máy cai trị, chế độ nhà tù hà khắc... để thành lập tổ chức Đoàn Thanh niên và trực tiếp lãnh đạo thanh niên đấu tranh theo chủ trương của Đảng.

Trong quá trình lãnh đạo, phát động và tiến hành các cuộc đấu tranh trong trại giam của địch, các tổ chức đảng, cấp ủy đảng đều xác định rõ Đoàn Thanh niên là lực lượng nòng cốt, xung kích trong đấu tranh trực diện với địch, trong việc diệt ác, phá kim, bảo vệ tổ chức đảng trong trại giam.

Thực hiện nhiệm vụ tổ chức đảng giao, nhiều đoàn viên bị địch bắt; đánh đập hết sức dã man để khai thác tìm tổ chức đảng, tìm người lãnh đạo đấu tranh nhưng anh em dũng cảm chịu đựng, quyết không khai báo; thậm chí nhiều đoàn viên ưu tú, trung kiên đã bị địch đánh chết ngay trên bàn tra tấn⁽²⁾. Trong nhiều cuộc đấu tranh bất hợp pháp diễn ra quyết liệt, nhiều đoàn viên thanh niên đã dũng cảm hy sinh để bảo vệ tổ chức đảng và vì thắng lợi của cuộc đấu tranh chung.

Các đảng bộ, chi bộ coi thanh niên là lực lượng xung kích trong mọi hoạt động tại trại giam. Được tổ chức đảng tin tưởng, giao nhiệm vụ và trực tiếp lãnh đạo, các công việc như tổ chức dạy và học văn hóa đến xây dựng các tổ bảo vệ nội bộ, trừng trị những kẻ phản bội, phản động, ác ôn... làm “ngòi nổ” “khai hỏa” cho các cuộc đấu tranh của tù binh... đều được Đoàn Thanh niên đảm nhiệm với ý thức tự giác, trách nhiệm cao.

2. Từ việc xác định vị trí, vai trò quan trọng của thanh niên trong đấu tranh, các tổ chức đảng tranh thủ tối đa điều kiện, cơ hội để tổ chức xây dựng Đoàn Thanh niên

Trong Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc, ở nhiều khu, phân khu, phòng giam có 02 hình thức tổ chức Đoàn Thanh niên

là Đoàn Thanh niên cộng sản và Đoàn Thanh niên nhân dân cách mạng đều do Đảng lãnh đạo.

Phương thức tổ chức và sinh hoạt đoàn được thực hiện như tổ chức đảng. Hoạt động của tổ chức Đoàn Thanh niên cộng sản trong Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc dưới sự lãnh đạo của Đảng theo nguyên tắc bí mật. Song, để thực hiện được nhiệm vụ tuyên truyền, tập hợp, vận động rộng rãi quần chúng trung kiên vào tổ chức thì việc vận dụng nguyên tắc bí mật không hoàn toàn cứng nhắc.

Trong môi trường hoạt động bí mật, cách liên lạc, truyền đạt mệnh lệnh cũng phải tuyệt đối bí mật. Để bảo đảm bí mật an toàn, bí thư chi đoàn là người trực tiếp nhận chỉ thị từ một đồng chí trong cấp ủy. Từ đó, triển khai nhiệm vụ xuống các phân đoàn; phân đoàn gặp từng đồng chí để thống nhất hành động⁽³⁾. Tổ chức đoàn thường xuyên tiến hành kiểm điểm việc thực hiện nghị quyết của tổ chức đảng trong trại giam; kịp thời rút kinh nghiệm sau mỗi cuộc đấu tranh; đề ra phương hướng rèn luyện đoàn viên; biện pháp đấu tranh của đoàn nhằm triển khai hiệu quả nhất chủ trương, nhiệm vụ mà tổ chức đảng giao cho⁽⁴⁾. Trong công tác sinh hoạt định kỳ, các phân đoàn, chi đoàn tiến hành phân loại đoàn viên, biểu dương thành tích đấu tranh, học tập, rèn luyện và đặc biệt là nêu gương sẵn sàng dũng cảm hy sinh, tinh thần cảm tử của đoàn viên trong đấu tranh trực diện với địch.

Trong sinh hoạt Đoàn, tổ chức đấu tranh với địch, nhiều trường hợp cả phân đoàn, hoặc chi đoàn tập hợp lại làm lực lượng xung kích cho phong trào đấu tranh của quần chúng trong trại giam. Hình thức hoạt động đơn tuyến chỉ là cá biệt.

3. Phát huy vai trò của Đoàn Thanh niên - nhân tố quan trọng giữ vững sự lãnh đạo của Đảng

Thứ nhất, giáo dục, giác ngộ lý tưởng, rèn luyện Đoàn Thanh niên đoàn kết chặt

chẽ, trung dũng, kiên cường, giữ vững phẩm chất đạo đức cách mạng. Thực hiện phương châm của Đảng: “biến nhà tù đế quốc thành trường học cách mạng”, các cấp ủy đảng trong Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc quan tâm định hướng nội dung sinh hoạt của Đoàn Thanh niên, thông qua đó giáo dục, giác ngộ đoàn viên về chính trị, tư tưởng. Bằng nhiều hình thức tổ chức khác nhau, như học văn hóa, kiến thức về triết học, khoa học, kỹ thuật, hiểu biết xã hội trong các phòng giam, trại giam; các buổi sinh hoạt nói chuyện về truyền thống tốt đẹp của dân tộc, của Đoàn; nêu gương những anh hùng liệt sỹ là đoàn viên, thanh niên trong cách mạng và kháng chiến...; riêng các buổi học về chính trị cho những đối tượng kết nạp Đảng được tổ chức bí mật, các tổ chức đảng đã tập hợp, đoàn kết tất cả đoàn viên thanh niên, xây dựng tinh thần yêu thương đùm bọc lẫn nhau, giữ vững lý tưởng cộng sản, cùng cố tinh thần lạc quan tin tưởng vào thắng lợi cuối cùng của cuộc kháng chiến. Trong đấu tranh, đoàn viên thanh niên đã nhận thức rõ vai trò, trách nhiệm, đoàn kết, nhất trí, hoàn thành nhiệm vụ các tổ chức Đảng giao cho. Chi bộ D3 thường xuyên tổ chức các buổi học về truyền thống của Đoàn, nêu gương anh hùng Võ Thị Sáu, Nguyễn Văn Trỗi; nói chuyện về truyền thống đấu tranh bất khuất của dân tộc, nhân nhân ta... Tháng 11/1968, Đảng ủy Khu 3 tổ chức học chính trị cho từng đội nhằm củng cố lòng tin vào thắng lợi cuối cùng của nhân dân ta - Nhất định chúng ta sẽ trở về trong chiến thắng vẻ vang....

Với sự lãnh đạo của tổ chức đảng, trong Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc, hầu hết đoàn viên đều được tập hợp, tổ chức chặt chẽ. Vai trò của tổ chức đoàn cùng với những tấm gương anh dũng, kiên cường của mỗi đoàn viên thanh niên là chỗ dựa về tinh thần và sức mạnh cho các tổ chức quần chúng trong nhà tù khác như “hội đồng hương”, “đồng đơn vị” “đồng mâm ăn”, “đồng môn”, “đồng tuế”..., đấu tranh kiên

cường bất khuất, bảo vệ khí tiết cách mạng, bảo vệ tổ chức đảng, giữ trọn lời thề danh dự của người chiến sỹ Quân đội nhân dân; giữ vững phẩm chất đạo đức người chiến sỹ cách mạng - Anh bộ đội Cụ Hồ cho đến ngày được trao trả, góp phần xứng đáng vào công cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước trên mặt trận đấu tranh đặc biệt - đấu tranh trong các nhà tù, trại giam của đế quốc.

Thứ hai, phát triển, rèn luyện đoàn viên thanh niên cộng sản, tạo nguồn bổ sung cho Đảng. Căn cứ vào thành tích đấu tranh dũng cảm, có nhận thức chính trị đúng đắn, những thanh niên ưu tú nhất được tổ chức kết nạp Đoàn ngay trong trại giam. Tuy nhiên, do thực tiễn đấu tranh trong điều kiện lao tù, thành phần tù binh trong trại giam phức tạp, tổ chức Đoàn Thanh niên hoạt động bí mật, nên công tác kết nạp đoàn viên mới, tạo nguồn phát triển Đảng cũng theo phương thức bí mật, đòi hỏi sự thận trọng, chính xác, khắt khe từ việc lựa chọn, bồi dưỡng đến kết nạp. Việc lựa chọn quần chúng ưu tú để kết nạp Đoàn phải dựa trên nguyên tắc “Xứng đáng, tin cậy”. Đây chính là tiêu chuẩn cao nhất để hoàn thành nhiệm vụ phát triển đoàn của Đoàn Thanh niên.

Thứ ba, tạo nguồn phát triển Đảng. Cuộc đấu tranh trong tù là đấu tranh sinh tử, vì vậy, việc lựa chọn đoàn viên ưu tú để kết nạp Đảng đòi hỏi chặt chẽ hơn. Đoàn viên là đối tượng của Đảng phải vững vàng, kiên định lập trường tư tưởng, vượt qua nhiều thử thách khốc liệt trong đấu tranh với kẻ thù mới đủ tiêu chuẩn để kết nạp. Độ tin cậy bao hàm cả về lý lịch, quá trình công tác trước khi bị địch bắt; khi bị bắt, tra khảo vẫn kiên định lập trường chính trị, tư tưởng, không khai báo bất cứ điều gì gây tổn hại cho Đảng, đoàn thể, đơn vị; phải được chi bộ giao nhiệm vụ, trải qua nhiều thử thách, khẳng định hoàn thành nhiệm vụ bằng hành động cụ thể trong thực tiễn đấu tranh, thậm chí hy

sinh xương máu, tính mạng vì mục tiêu đấu tranh chung.

Tuy nhiên, cũng có những người đã vượt qua nhiều cuộc đấu tranh, thử thách, nhưng lại không thể trụ đến trận cuối cùng, ngã lòng trước những đòn hiểm độc của kẻ thù. Mặt khác, tổ chức đảng cũng có những hạn chế trong việc quan tâm, dìu dắt, giáo dục và tổ chức thanh niên đấu tranh. Do quan điểm cứng nhắc về nguyên tắc tổ chức, thiếu sự mềm dẻo, linh hoạt trong tập hợp tổ chức đấu tranh mà các đồng chí đảng viên, tổ chức đảng đã không kịp thời giúp đỡ, giác ngộ thanh niên ưu tú, có ý chí đấu tranh và có nguyện vọng thiết tha được đứng trong hàng ngũ của Đoàn⁽⁵⁾...

Trong thực tiễn đấu tranh, các tổ chức đảng trong Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc có quan điểm khác nhau về công tác phát triển Đảng, Đoàn. Một số đồng chí trong cấp ủy cho rằng: một phần công tác tổ chức của Đoàn, Đảng trong Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc chủ yếu là phục hồi sinh hoạt cho các đồng chí đã là đảng viên, đoàn viên đã được kết nạp ở bên ngoài; việc kết nạp mới rất ít và chỉ là những trường hợp có thành tích đặc biệt. Do đó, phần nhiều đồng chí đã trải qua thử thách, hoàn thành nhiệm vụ nhưng phải đến khi trao trả tù binh, về nơi an dưỡng của đơn vị mới được kết nạp Đảng⁽⁶⁾.

Bên cạnh đó, nhiều tổ chức và cấp ủy đảng quan niệm phát triển Đảng là một công tác liên tục của các tổ chức đảng trong trại giam Phú Quốc, mà đối tượng chủ yếu là từ đoàn viên thanh niên. Thông qua phong trào đấu tranh và rèn luyện của Đoàn Thanh niên, nhiều đoàn viên ưu tú, cán bộ đoàn, qua thử thách, hoàn thành tốt các nhiệm vụ do chi bộ giao cho trong các cuộc đấu tranh với địch đã được xem xét, đề nghị kết nạp Đảng.

Mặc dù có những quan điểm khác nhau, song thực tiễn đấu tranh của các chiến sĩ cách mạng tại Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc đã cho thấy, các tổ chức đảng đều quan tâm công tác phát triển Đảng từ đội

ngũ đoàn viên thanh niên. Song, do điều kiện đặc thù, đấu tranh khốc liệt, việc kết nạp đảng viên mới từ đoàn viên thanh niên được tiến hành thẩm tra rất kỹ về lý lịch, quá trình hoạt động, cống hiến từ khi chưa bị bắt và quá trình đấu tranh trong trại giam. Các bước tiến hành thẩm tra phải tuân thủ từng bước từ tuyên truyền vận động, lựa chọn giới thiệu - phân công đảng viên giúp đỡ - tổ chức học tập - giao nhiệm vụ thử thách. Sau đó, cấp ủy chi bộ mới đề nghị Liên chi ủy/Đảng ủy xét và chuẩn y cho chi bộ tổ chức làm lễ kết nạp. Lễ kết nạp và thời gian dự bị thực hiện đúng như Điều lệ Đảng.

Trong cuộc đấu tranh với kẻ thù trên trận tuyến đặc biệt, Đoàn Thanh niên hoạt động dưới sự lãnh đạo của tổ chức đảng trong trại giam đã phát huy vai trò tiên phong trong mọi hoạt động, như đấu tranh vượt ngục, học tập chính trị, văn hóa... Từ đây, đã có rất nhiều tấm gương kiên trung bất khuất, chiến đấu kiên cường, anh dũng hy sinh trong những cuộc đấu tranh chống đàn áp, vượt ngục để bảo vệ đồng đội, bảo vệ tổ chức đảng, vì thắng lợi của phong trào đấu tranh do đảng bộ, chi bộ lãnh đạo. Một số đảng viên - đoàn viên cốt cán nhận nhiệm vụ tự mổ bụng, cắt lưỡi, sẵn sàng hy sinh, bảo vệ đồng đội, đồng chí trong đấu tranh⁽⁷⁾, nhằm tố cáo mạnh mẽ âm mưu triệt hạ người tù của địch, đưa cuộc đấu tranh giành thắng lợi, khẳng định ý chí đấu tranh không gì khuất phục của những người chiến sĩ cách mạng trong lao tù đế quốc. Nhiều đoàn viên thanh niên đã dũng cảm, kiên trì đấu tranh đến cùng, hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ trong cuộc đấu tranh tuyệt thực⁽⁸⁾ do Đảng ủy Phân khu D4 lãnh đạo, buộc địch phải nhượng bộ những yêu sách của tù binh. Đội cảm tử (hoạt động bí mật tuyệt đối) của Phân khu D9 đảm trách nhiệm vụ đào hầm vượt ngục. Chi đoàn thanh niên C8 làm nhiệm vụ diệt chiêu hồi; tham gia cướp súng của lính hải quân, góp phần quan trọng vào thành công của cuộc vượt ngục chiều

ngày 31/8/1970, đưa 27 đồng chí thoát được ra ngoài, bổ sung lực lượng cán bộ cho huyện Phú Quốc⁽⁹⁾...

Mặc dù, không có sự lãnh đạo thống nhất chung của Đảng ủy toàn Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc, nhưng tổ chức đảng ở các phân khu, phòng giam trong trại giam Phú Quốc đều chủ trương xây lực lượng thanh niên xung kích làm nòng cốt trong đấu tranh bạo lực, trực diện với địch. Đây là hình thức tổ chức lực lượng đấu tranh cần thiết, mạnh mẽ nhằm tăng cường sức mạnh và bảo vệ cán bộ, bảo vệ lực lượng đấu tranh. Những đảng viên trẻ, đoàn viên còn đủ sức khỏe, mưu trí, dũng cảm được chọn bố trí vào các “tổ diệt ác”, “đội xung kích”, “đội cảm tử” làm nhiệm vụ bạo lực cách mạng đặc biệt của các cán bộ, chiến sĩ trong quân đội trong hoàn cảnh bị tù đầy. Các lực lượng này đều đặt dưới sự lãnh đạo trực tiếp của cấp ủy đảng (các đảng ủy, chi ủy phân khu, phòng giam) và do cán bộ Đoàn Thanh niên (Bí thư, Phó Bí thư chi đoàn/phân đoàn) phụ trách trực tiếp.

Đây là biện pháp đặc biệt trong tổ chức, tập hợp lực lượng quân chúng của các tổ chức đảng đáp ứng yêu cầu đấu tranh trong trại giam của đế quốc. Với lực lượng chính là đoàn viên thanh niên, đảng viên trẻ tuổi, có sức khỏe với tinh thần kiên quyết đấu tranh, lực lượng xung kích thanh niên đóng vai trò nòng cốt trong các cuộc đấu tranh trực diện với địch, nhất là trong những tình huống đấu tranh cần dùng đến bạo lực, như cướp súng địch, đánh quân cảnh, tiêu diệt những tên chỉ điểm, ác ôn, góp phần bảo vệ tổ chức và cán bộ, bảo vệ anh em tù binh sức khỏe yếu. Hình thức tổ chức hoạt động này hiệu quả trong đấu tranh của Đoàn Thanh niên do Đảng lãnh đạo trong cuộc đấu tranh khốc liệt đầy gian khổ, hy sinh trong Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc.

Tinh thần dũng cảm, xung phong hoàn thành nhiệm vụ Đảng giao cho của tổ chức đoàn và các đoàn viên thanh niên được các

cấp ủy, tổ chức đảng trong trại giam ghi nhận và đánh giá cao. Đó là kết quả vượt qua thử thách, rèn luyện của đoàn viên thanh niên - một cơ sở quan trọng để tổ chức đảng đánh giá, lựa chọn kết nạp đảng viên, tăng cường đội ngũ cho Đảng. Đồng thời, kết quả này là sự khẳng định vai trò lãnh đạo của Đảng đối với tổ chức đoàn và xây dựng Đoàn Thanh niên trong hoàn cảnh đặc biệt □

(1) Theo Đồng chí Phạm Bá Lữ, Trưởng ban liên lạc tù binh Việt Nam, tại Hội thảo khoa học “*Công tác xây dựng Đảng và lãnh đạo đấu tranh trong các trại giam tù binh của địch ở miền Nam thời kỳ chống Mỹ, cứu nước (1954 - 1975)*”, 2014, Tài liệu lưu tại Viện Lịch sử Đảng

(2) Ban Liên lạc Tù binh Việt Nam, *Trại giam tù binh Phú Quốc thời kỳ chống thực dân Pháp về đế quốc Mỹ xâm lược*, Nxb Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, 2018, tr.247

(3) Nông Tuấn Đài, Phó Bí thư Chi đoàn 2; Bí thư Chi đoàn 9 Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc, 1968 - 1973, Tài liệu Hồi ký, tại Hội thảo về “*Đấu tranh của các chiến sĩ cách mạng tại các nhà tù, trại giam đế quốc thời kỳ kháng chiến chống Mỹ*”, năm 2012. Lưu tại Viện Lịch sử Đảng

(4) và (6) Vũ Văn Kim - Bí thư Chi đoàn 4-C5, Thường vụ Ban Chấp hành Liên Chi, Trại giam tù binh cộng sản Phú Quốc: Bài tham luận tại Hội thảo khoa học “*Công tác xây dựng Đảng và lãnh đạo đấu tranh trong các trại giam tù binh của địch ở miền Nam thời kỳ chống Mỹ, cứu nước (1954 - 1975)*”, Tài liệu lưu tại Viện Lịch sử Đảng, 2012

(5) *Nhà tù Côn Đảo, Nhà lao Phú Quốc*, Nxb Lao động, Hà Nội, 2005, tr.656-658

(7) Trong cuộc đấu tranh quyết liệt này, nổi bật tinh thần xung kích của các đồng chí Võ Niên - Bí thư Đoàn; Nguyễn Tổng - đoàn viên thanh niên (do chi bộ Tiên Phước lãnh đạo)

(8) Các đồng chí đoàn viên Nguyễn Văn Ân, Trương Văn Hoạt, Vũ Đình Sơn, Nguyễn Văn Giáp Phân khu D4.

(9) Đoàn Văn Sáng (Tổ trưởng tổ Đảng, trực tiếp phụ trách Đoàn Thanh niên tại Phân khu C8): “*Về việc lãnh đạo đấu tranh tại Khu C8 nhà tù Phú Quốc*”, 2013, Tài liệu lưu tại Viện Lịch sử Đảng